

האליזר

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

להצלחת כל התורמים לעלון, הם ובני משפחותיהם יתברכו בכל הברכות והישועות

נושא השבוע: תשעה באב

ההפטרה: "חזון ישעיהו" (ישעיה א')

ז' אב תשפ"ה 1586 (שנה ל')

פרשת דברים - עֵלֶבַת וזֶזֶן

"בַּעֲבֹר הִירְדֵן בַּמִּדְבָּר בַּעֲרֵבָה מוֹל סוֹף בֵּין פֶּאֶרֶן וּבֵין תּוֹפֵל וּלְבָן וּחִצְרֹת וְדִי

זֶזֶן" (א, א)

מסביר מר"ן החיד"א שרמוזים כאן החורבנות והגלויות שעתידות לבוא על ישראל בעונותיהם, ומשה רבינו בא לתת להם מוסר על כך, וכן רמוזה כאן הגאולה העתידה לבוא:
"בעבר הירדן- רמז לגלות בני גד ובני ראובן שביקשו לקבל נחלה בעבר הירדן ונענשו שגלו ראשונים, כ- 150 שנה לפני חורבן בית המקדש ע"י נבוזראדן מלך בבל.
"במדבר"- רמז לגלות עשרת השבטים שעד היום אין אנו יודעים את מקומם.
"בערבה"- רמז לגלות יהודה כנאמר בתהילים (קלז, ב): "על ערבים בתוכה תלינו כינורנו".
"מול סוף"- לומר לישראל כי סוף הכבוד לבוא ובית המקדש יבנה והם ישובו למקומם.
"בין פארן ובין תופל"- רמז לימי "בין המצרים" מ- י"ז בתמוז עד לתשעה באב.
"בין פארן"- זו גזרת המרגלים שבכו בליל תשעה באב, "ובין תופל"- חטא העגל שנעשה ב- י"ז בתמוז ושבירת הלוחות.
"ולבן"- רמז לבניין בית המקדש השני שנקרא "לבנון" על שם שמלבין עוונותיהם של ישראל.
"וחצרות"- רמז לבניין בית המקדש השלישי, בחצרות בית אלוקינן. (דורש ציון לרב בן ציון מוצפי)

מעשה שהיה

הלב שמאחורי המסכה! (מפי הרב יצחק פנגר)

בחורה אחת עברה תאונת דרכים ונכוותה קשות בפניה, הרופאים החליטו שיש להטיסה לחו"ל לארה"ב לסדרת ניתוחים שישפרו את מראה פניה. מאחר וזה היה אמור לקחת מספר חודשים כל המשפחה עברה להתגורר בחו"ל קרוב לבית החולים ולסבתם שהתגוררה בקרבת מקום. הוריה רשמו אותה לסמינר, מנהלת הסמינר הכינה את בנות הכיתה וסיפרה לתלמידות שמגיעה ללמוד בכיתתם תלמידה מארץ ישראל שצריכה לעבור ניתוחים בפניה והיא נכוותה ולכן הפנים שלה "לא יפות למראה", ולכן היא ביקשה שאף אחת לא תנעץ בה עיניים ולא תצחק עליה, אדרבא שהן תתייחסנה אליה כאל תלמידה מן המניין ותארנה לה פנים. התלמידות הפנימו את הדברים והתייחסו אליה יפה עד שיום אחד, פרץ סכסוך בינה לבין אחת החברות מהכיתה שהייתה בפניה: "תקשיבי, אני מתאפקת אבל פשוט הפנים שלך נראות מכוערות... את נראת כמו מפלצת". היא חזרה הביתה שבורה ורצוצה ובכתה לאמא שלה בדמעות: "למה? מה עשיתי?" וסיפרה את כל אשר עבר עליה בסמינר. אמא כעסה מאוד ואמרה: "עכשיו אנו הולכות למנהלת, התלמידה הזו לא תישאר בסמינר!". באותו רגע התקשרה הסבתא והאמא אמרה: "אני מצטערת, אנו לא יכולות לדבר עכשיו, אנו הולכות לסמינר, קרה משהו עם הבת, מישוהי ממש ביזתה אותה, אני הולכת לטפל בזה". הסבתא שמעה בקשב רב את

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 7:38-7:33 * סוף זמן ק"ש 8:41-8:39

כניסת שבת: 7:18	יציאת שבת: 8:08	יציאת ש"ס ר"ת: 9:01
כניסת הצום: 7:38	חצות יום: 12:47	יציאת הצום: 7:53

הדברים ואמרה: "חכו שניה, אני רוצה להגיע אליכם". היא הגיעה אליהם וישבה עם נכדתה שגוללה בפניה את הצער שעברה כשהיא בוכיה, היא השיבה לה: "אני מבינה אותך מאוד, זה ניסיון קשה וכואב נורא! אבל אני מבקשת ממך, תחשבי מה יצא לך מזה? אז תלכו להתלונן ויעיפו את התלמידה הזו, מה יצא לך מזה? בואי תעבירי על המידות ותנצלי את הכאב הזה להתפלל לבורא עולם שיזכה אותך בחתן הגון, את תרצי להתחתן ולהקים בית, את יודעת שזה יהיה קשה, תתפללי עכשיו ותאמרי לבורא העולם: אבא יקר, בזכות זה שאני מתגברת, בזכות שאני שמה בצד את הגאווה שלי מקבלת הביזיון בהרכנת ראש תוכה אותי בחתן ירא שמים", ולמרות הקושי הגדול היא עשתה כעצת סבתה. אחרי מספר חודשים היא חזרה עם הוריה לארץ לאחר שעברה ניתוחים מייסרים ששיפרו חלקית את מראה פניה. כעבור שנתיים היא יצאה לשידוכים והבחור הראשון שהיא פגשה הם הרגישו שהם מתאימים זה לזו והחליטו להתחתן. יום החופה הגיע ולפני שהיא הובלה לחופה היא פנתה לסבתה ואמרה לה בהתרגשות: "סבתא, את הצלת את החיים שלי! בזכותך אני עומדת כאן היום מתחת לחופה וזוכה להקים בית נאמן בישראל".

אומר הרב יצחק פנגר: גם אנו נדרשים כאותו חתן להסתכל בבין אדם לחברו מעבר לחיצוניות ולזכור שגם אדם שנראה רחוק ממצוות, מלא מצוות כרימון. עם ישראל הוא קודש קודשים וצריך לכבד כל יהודי באשר הוא אפילו שהוא מחוג אחר, אנו צריכים ללמוד לחיות באחדות ואהבה אחד כלפי השני גם בעתות שלום, ולא לחכות למלחמות שיאחדו אותנו. כולנו ילדים של בורא העולם, גם כשיש חילוקי דעות זה בסדר גמור אבל ללא שנאת חנם. וכמו שאנו רוצים שהקב"ה יקבל אותנו ללא תנאי גם כשאנו חוטאים בבחינת "אל תראוני שאני שחרחורת" כך ננהג כלפי הזולת.

הלכות ערב תשעה באב שחל בשבת

פינת ההלכה

א. אין מכריזים על צום תשעה באב בשחרית של שבת (ש"ע סי' תקנ"ז). במנחה של שבת אחר "עמידה" אין אומרים "צדקתך" (סי' תקנ"ב ס"ב בהרמ"א). ויקדימו זמן מנחה כדי שישפיקו הציבור לקיים סעודה שלישית לפני השקיעה.
ב. אין לטייל בערב תשעה באב (סי' תקנ"ב ס"ב בהרמ"א) אפילו כשחל בשבת (כה"ח סי' תקנ"ב ס"ב כ) היינו כל היום (כה"ח ס"ב, דרכי יוסף ס"ב ה, חז"ע עמ' קל"ג).

ספרדי: רשאי ללמוד תורה בשבת גם אחרי חצות יום (12:47) בכל מה שירצה עד השקיעה (7:38) (חז"ע עמ' רמ"ה, ט"ז ס"ב ב, דרכי יוסף ס"ב ג).

אשכנזי: רשאי ללמוד תורה בשבת עד חצות יום (12:47) (הרמ"א סי' תקנ"ב ס"ב). ואחרי כן מותר ללמוד בדברים המותרים ללמוד בתשעה באב [להלן סעיף יב].

ג. בשבת זו אוכלים בשר ושותים יין, ואפילו בסעודה שלישית שמסתיימת סמוך לשקיעה ושרים שירי שבת (ש"ע סי' תקנ"ב ס"ב תורת מועדים סי' ה ס"נח). ויזהר לסיים את הסעודה מס' דקות לפני שקיעת החמה כי בשקיעת החמה (7:38) נכנס צום תשעה באב!! (הרמ"א ס"ב סי', ומשנ"ב ס"ב כד, חז"ע עמ' רכ"ו)

ד. המצטער מהצום, אם לא יקח כדורים לפני הצום להקלת הצום, רשאי לקחתם ("קל צום" וכדו') (ש"ת יצי"א ח"ט סי' נ"ד) ומעיקר הדין מותר לקחתם גם בשבת [ואין לחוש לשחיקת סממנים ולא משום הכנה משבת לחול] [ועין לזית חן לגר"ע יוסף סי' פט והוצא בקבוצ' יורו משפט' הגאון גדעון בן משה גליון תמוז'אב תשע"ה/תשע"ח] מ"מ לא יאמר שלוקחם לצורך הצום. מותר לומר לבני הבית להרבות בשתיה [שזה מועיל לצום קל], אך לא יאמר להם שישתו כדי שיוכלו לצום בלילה בקלות - משום חשש הכנה [בקבוצ' יורו משפט' ס"ב].

הלכות תשעה באב שחל במוצאי שבת

א. ביום תשעה באב [לפני 1957 שנים] אירעו צרות קשות לישראל ובפרט חורבן בית המקדש הראשון והשני (גמ' תענית כ"ה) ולכן תשעה באב אסור באכילה, שתיה, רחיצה, סיכה, נעילת נעלי עור ואישות [אין צריך להיזהר בהרחקות כהושטה מיד ליד וכו'] (ש"ע סי' תקנ"ב ס"א, ולקו"י עמ' תנ"ה) וכן אסור ללמוד תורה.

ב. הכל (בנים מגיל 13 ובנות מגיל 12) חייבים לצום (ש"ע סי' תקנ"ה, תקנ"ה) ואף מעוברות ומניקות חייבות לצום (ש"ע סי' תקנ"ה ס"ה) וכן המוהל, הסנדק ואבי הבן (סי' תקנ"ב ס"ב בהרמ"א) חייבים לצום (משנ"ב ס"ב לה).

ג. ואלו הפטורים מהצום: קטנים [שלא הגיעו למצוות], חולה אפילו שאין בו סכנה [כגון: נפל למשכב] וכן המפלת רח"ל או היולדת תוך 30 יום (ללידה מעת לעת) (ש"ע סי' תקנ"ב ס"ב ומשנ"ב ס"ב ט) ומעוברות ומניקות שיש להן חולי [אפילו שאין בו סכנה] או שהתינוק או העובר יינקו מהתענית (ס"ב ז ס"ב), זקן חלש ותשוש כוח פטור מהתענית (ולקו"י ארבע תעניות עמ' תכ"ט).

ד. כל הפטורים מהתענית אינם צריכים להתענות תענית שעות [היינו לצום למס' שעות] ואינם צריכים לאכול פחות משעור, מ"מ ראוי שיאכלו בצנעה, ויאכלו הנצרך (סס).
ה. חולה שמותר לו לאכול בתשעה באב עושה הבדלה על יין ונר [ללא בשמים] במוצאי שבת ויכול להוציא ידי חובה את בני ביתו אע"פ שהם מתענים ואחרי ההבדלה ישתה מהיין מלא לוגמיו (חזו"ע עמ' סמח).

חולה אינו מחויב בסעודת מלווה מלכה (ולקו"י ארבע תעניות עמ' תכא) [אך כדאי שישתדל שאוכל לאכול פת או להוסיף לסעודתו לכבוד סעודת מלווה מלכה] (סס עמ' תכב).
* קטנים [מגיל 6 ומעלה] שאוכלים בתשעה באב:

ספרדים: צריכים לעשות הבדלה לעצמם (חזו"ע לרש"ל עובדיה יוסף עמ' שגב, שו"ת אור לציון לגאון הרב בן ציון אבא שאול ח"ג פ"כט ס"ח).

אשכנזים: אינם צריכים לעשות הבדלה לעצמם (כן סוכנים הגרי"ש אלישיב והגר"ח קנייבסקי הוצא בפסקי תשובות).
ו. בריא שצם, אך עליו לבלוע גלולה נגד מיחושי ראש או כאבי גרון וכדו', מותר לו לבלוע בלי מים, ואם יש בהם מתיקות ומשתמשים בדרך לעיסה/מציצה ולא בבליעה, יש להחמיר. ואם הם לצורך רפואת חולי פנימי וכיו"ב יש להקל בכל אופן, ואם קשה לו לבלוע רשאי להקל אף עם מעט מים (חזו"ע ארבע תעניות עמ' רעז-רעה), ויזהר שלא ישתה רביעית בבית אחת (תורת מועדים סי' א סעי' ס"ק יג).
ז. רחיצה אסורה בתשעה באב בין בחמים ובין בצונן ואפילו להושיט אצבעו למים אסור (שו"ע סי' תקנ"ד ס"ז), וכ"ש שאסור לרחוץ פניו (אא"כ הוא אסטניס) (משנ"ב ס"ק כג). ואם היו ידיו מלוכלכות

מותר רק להעביר את הלכלוך (שו"ע ס"יא). וכן לכלוכים בעיניים [כגון: בבוקר] ודרכו לרוחצם במים מותר לרחוץ (ס"יא) ונשים המבשלות אוכל מותר להן לשטוף את הירקות וכדו' כדרכן (בא"ח סעי' כג).
ח. בנטילת ידיים של שחרית וכן היוצא משירותים נוטל עד סוף קשרי אצבעותיו (שו"ע ס"י) אך חולה האוכל פת, וכהן שנוטל ידיו לברכת כהנים נוטלים עד סוף הפרק (ולקו"י עמ' שפג-שפז)

[וממיתת חסידות שכל אדם ייטול ידיו שוב עד הפרק בלא ברכה במוצאי הצום] (תורת מועדים סס).
ט. מותר לרחוץ את הכלים המלוכלכים שנותרו משבת בליל תשעה באב אם צריך אותם לצורך קטנים או חולה שמותר להם לאכול (אור לציון לגר"ב אבא שאול ח"ג פ"כט ס"יד, כל המתאכל עליה לגר"י פאק עמ' שפז). ואם רוחצם כדי שיהיה נקי ומסודר מותר (שו"ת מעיין אומר ח"ג לגר"י נקי פ"ד סי' ז בשם הרש"ל עובדיה יוסף זצוק"ל, אכלות וחורבן לגר"י שוורץ עמ' 183, שו"ת מחנה אליהו לגר"פ פלאה סי' פז) והמחמיר לרחוץ עם כפפות תבוא

עליו ברכה (בית הלוי לגר"א מחפור ח"א סי' ע, הרב אברהם יוסף בע"פ, שערי נחמה לגר"י שטרנר סי' ב עמ' קנב כקאורס ריח רע, ועוד).
י. אין לשטוף את הבית בתשעה באב (ולקו"י עמ' תסג) והמקל אחרי חצות ביום תשעה באב יש לו על

מה לסמוך (ולקו"י סס ע"פ דרכי יוסף סיק תקנט ס"ק ז, פסקי תשובות סי' תקנ"ד ס"כא).
יא. אסור לנעול נעלים של עור בתשעה באב אבל של בד, גומי או עץ מותר (שו"ע סס סעי' טז), [קבקב מותר אפילו שהרצועה היא מעור (חזו"ע עמ' שא)] ואם נגע בנעלים אלו צריך ליטול ידיו (בא"ח ס"כא).
קטנים מותרים בנעילת נעלי עור ומ"מ טוב לחנכם שינעלו נעלים שאינם של עור (חזו"ע עמ' שא). מי שחייב ללכת בנעלי עור [כגון: חייל בתפקיד] טוב שישים מעט עפר בתוך מנעליו כדי לצאת ידי חובת כל הפוסקים (שו"ת נלח יוסף ח"א סי' לה, עיין שו"ע סי' תקנ"ד ס"יז משנ"ב ס"ק לג) מ"מ כשיגיע לביתו יורידם (ס"ק לה).
יב. אסור ללמוד תורה בתשעה באב שנאמר "פקודי ה' משמחי לב" וכן לא חוק לישראל, אבל מותר ללמוד איוב, פרקים הרעים בירמיה, מדרש איכה ופירושים, קטעים מגמ' שעוסקים בחורבן ואבלות [כגון: מועד קטן פ' "אלו מגלחין", גיטין נה: נח- סנהדרין קד-]. (שו"ע סי' תקנ"ד ס"א-ד ומשנ"ב סס). וכן מותר ללמוד ספרי מוסר המעוררים לתשובה (יבי"א ח"ב/כו). אבל לא קטעים של באורי פסוקים שמביאים לשמחה (חזו"ע). ויש חיוב ללמוד תורה ביום זה במותר (ולקו"י ח"ה עמ' תקפ).

יג. אין לקרוא תהילים בצום, מ"מ מותר דרך בקשה ותפילה כגון: על חולה וכיו"ב וכן יש להקל למי שאינו יודע ללמוד שיקרא תהילים (חזו"ע עמ' שיא) ולנשים יש להקל לקרוא (סס עמ' שטו).
קריאת עיתונים ושמיעת רדיו [חדריים] אינם אסורים מן הדין והמחמיר תבוא עליו ברכה (סס).
יד. אין לומר "שלום" לחברו ואם אמרו לו "שלום" יענה בשפה רפה (שו"ע ס"כ). ו"בוקר טוב" ו"ערב טוב" מצד הדין מותר ועדיף שלא (חזו"ע עמ' שג) מותר לשאול "מה שלומך" ולאחל "מזל טוב" (סס).

טו. בליל תשעה באב וביומו יושבים בבית הכנסת על הארץ עד המנחה (שו"ע סי' תקנ"ט סעי' ג) [המנהג עד מעט אחרי חצות יום] (הרמ"א סס, כה"ח ס"ק כ, אור לציון ח"ג פ"כט ס"יט, משנ"ב איש מלל"ח ס"ק יו).
וכן בבית המנהג שיושבים על הארץ (אור לציון לגר"ב אבא שאול ח"ג פ"כט ס"יט, שו"ת אגרות משה אור"ח ח"ה סי' ט, מעין אומר ח"ג סי' לד עמ' קמא) (שאלות לרש"ל עובדיה יוסף בע"פ), פסקי תשובות סי' תקנ"ט ס"ד ועוד) וצריך להניח

כהפסק בד או כרית ואפשר גם לשבת על כיסא נמוך פחות מ-3 טפחים (24 ס"מ) (ולקו"י ארבע תעניות סי' תקנ"ט ס"א, שו"ת יבי"א ח"ט יו"ד סי' כט, חזו"ע לרש"ל רבינו עובדיה יוסף אכלות ח"ב עמ' תט).
והיב לקום מפני רבו, אביו, זקן וכיו"ב אפילו שיושב על הארץ (ולקו"י ס"ד, תורת מועדים סי' י ס"ב-ג).
הנוסעים באוטובוס או במכונית רשאים לשבת כרגיל (פסקי תשובות סי' תקנ"ט ס"ד).

טז. נהגו לישון בתשעה באב עם מזרון על הארץ ומי שאינו יכול ישן על המיטה. ומי שישן על שני כרים יישן רק על כר אחד, ויש שנהגו לשים אבן תחת הכרית (ש"ע סי' תקנה סעי' ז' דרמ"א).

יז. ב-18 מוסיפים "עננו" ב"שומע תפילה", ו"נחם ה' אלוקיננו" ב"בונה ירושלים" (ש"ע סי' תקנו ס"א):

לספרדים: הדין כן בכל תפילות תשעה באב [ערבית, שחרית ומנחה] (ש"ע סס, משנ"ב ס"ק א, כה"ח ס"ק א) וכן מנהג ירושלים (משנ"ב ס"ק א, כה"ח ס"ק א, חז"ע לכסל"ל עובדיה יוסף עמ' שנו)

לאשכנזים: הדין כן רק בתפילת מנחה של תשעה באב (הרמ"א סי' תקנו ס"א משנ"ב ס"ק ג) [ורק השליח ציבור אומר את "עננו" גם בשחרית (אבל לא "נחם")] (משנ"ב סס, פסקי תשובות סי' תקנו סס).

* ואם שכח להזכיר "נחם" [בין ספרדי ובין אשכנזי] אומרה ב-"רצה" בלי חתימת "בונה ירושלים" [היכן שאומרים "עלה ויבא"] ואם לא- אומרה ב"אלוקי נצור" כנ"ל (חז"ע עמ' שעה, פסקי תשובות סי' א"א).

יח. אף שתשעה באב אסור בנעילת נעלי עור יש לברך ברכת "שעשה לי כל צרכי" בשם ומלכות (סס).

יט. **מנהג ירושלים** (וכן הרשל"צ עובדיה יוסף והגאון בן ציון אבא שאול) להתעטף בציצית ולהניח תפילין בביה"כ בתפילת שחרית בתשעה באב [כולל תפילין ר"ת] (חז"ע עמ' שסא-שעג) **ולשולחן ערוך והרמ"א** המנהג להתפלל שחרית בלי טלית ותפילין ורק במנחה נהגו להתעטף בטלית ולהניח תפילין (ש"ע סי' תקנה ס"א), והנוהגים כן טוב שינהגו שכל אחד יתעטף בציצית ויניח תפילין בביתו קודם תפילת שחרית ויקרא עימה "קריאת שמע" [אחר שברך ברכות התורה] [כולל תפילין ר"ת] ואח"כ יוריד את הטלית והתפילין וילך לביה"כ להתפלל שחרית, ובתפילת מנחה יחזור ויתעטף בציצית ויניח תפילין בברכותיה (נב"ח דברים ס"כה, חז"ע סס, כה"ח ס"ק א-ד, אור לאיון לגר"צ אבא שאול ח"ג פ"כט ס"כב).

יח. **לספרדים:** במוצאי הצום מותר לכבס וללבוש בגדים מכובסים, להסתפר (ש"ע סי' תקנא ס"ד) ולרחוץ כל הגוף במים חמים, מותר לשאת אישה (תורת מועדים סי' יא ס"ג-ד), וכן מותר לשמוע שירים עם מוזיקה והמחמיר לעצמו שלא לשמוע עד יום עשירי בשקיעה תבוא עליו ברכה (ילקו"י עמ' תעד למטה). (משנ"ב ס"ק ב וא"ס מלח"ל לרב מוזס ס"ק א, חוקי חיים לנאון חיים פאלאג'י סי' דברים עמ' קס).

נהגו שלא לאכול בשר ולא לשתות יין (ש"ע סי' תקנה ס"א) ולא לברך "שהחיינו" (כה"ח ס"ק ח) עד יום העשירי [יום שני] עד שקיעת החמה (ש"ע סי' תקנ"ח ס"א, ילקו"י עמ' תסט).

לאשכנזים: במוצאי הצום נוהגים להחמיר ברחיצה (במים חמים), כיבוס ותספורת (סי' תקנה ס"א ומשנ"ב ס"ק ג) וכן נוהגים שלא לאכול בשר ולא לשתות יין (הרמ"א סי' תקנה ס"א) וכן שירים עם מוזיקה (משנ"ב סי' תקנה ס"ק ב, פסקי תשובות סס ס"ב) וכן שלא לברך "שהחיינו" עד למחרת [עשירי באב-יום שני] עד חצות יום (הרמ"א סי' תקנה ס"א ומשנ"ב ס"ק ג)

כג. במוצאי הצום מברכים "ברכת הלבנה" ואם אפשר ינעלו קודם נעלי עור (חז"ע עמ' תי') ומבדיל בבית על כוס יין ושותה ואינו מברך על הנר ולא על הבשמים (ש"ע סי' תקנו ס"א) לפי שאסור לאכול קודם שיבדיל על היין (ש"ע סי' נטס ס"א ומשנ"ב ס"ק א).

סדר מוצאי שבת זה (נלקט מתוך תורת מועדים להר"ד יוסף ומתוך סי' פסח ותשעה באב שחל בשבת לרב כ"ז כהן)

- יש לקיים את שעורי התורה לפני מנחה, ואחרי מנחה ילכו האנשים לבתיהם, לאכול סעודה שלישית [ולא יאמרו בפירוש שאוכלים "בשביל הצום"] ויסיימו לאכול לפני שקיעת החמה (38: 7).
- משקיעת החמה אין לאכול ואין לרחוץ ידים וכו' ככל דיני תשעה באב, (וטוב מס' דקות לפני השקיעה) אולם עד צאת שבת אין להוריד את נעלי העור שזהו אבולות ברבים בשבת.
- בצאת השבת (8: 08): לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" ולהחליף את הנעלים ואת הבגדים ויזכירו גם לנשים שיאמרו כן ויחליפו בגדים ויש לזכור שלא ללבוש בגדים מכובסים (גם אלה שמקפידים זמן ר"ת).
- ראוי לגבאים להכריז שתפילת ערבית תהיה כ-20 דקות אחרי צאת השבת (8: 30) כדי שתהא שהות לאנשים להחליף נעלים ובגדים ולבוא מבתיהם לאחר צאת השבת עם ספרי הקינות.
- מצאת השבת ועד התפילה יורידו הגבאים את הפרוכת מההיכל ואת הרימונים של סה"ת, יזיזו כסאות לצד ויפרסו שטיחים וכיוצא"ב על הרצפה [אבל לא לפני צאת שבת!] (חז"ע עמ' שלג).
- אין אומרים "לדוד ברוך ה' צור"י אלא מתחילים "על נהרות בבל" [בתפילת עמידה יוסיף "אתה חוננתנו" כבכל מוצאי שבת] ולאחריה מביאים נר ומברכים "בורא מאורי האש" [יביאו מס' נרות ויפזרו בביה"כ שכולם יוכלו להיות קרובים לנר] ואח"כ קוראים מגילת איכה וכו' (אין מברכים על בשמים ויין).
- כשחוזר לביתו יזכיר לאשתו ולבניו ביתו לברך "בורא מאורי האש" ולא יאמר "ויתן לך".
- המקפידים כל השנה על זמן רבינו תם יקפידו בזה גם השבת, לעניין הדלקת נר לברכת "מאורי האש".

לציבור הרחב : במוצאי שבת ליל תשעה באב- ב- 9:30 הרב שלמה קדוש, הרב חיים זאיד .
וביום ראשון תשעה באב- החל מהשעה 2:00 בצהריים הרב עוזיהו אלי בלווי מצגת, הרב יעקב לייפער,
הרב אליהו פנחס, הרב שמעון יוחאי יפרח, הרב פנחס קריספין * כולל מנחה וערבית.
בב"כ החיד"א רח' יצחק הנשיא 22 אזור ג' אשדוד. *עזרת הנשים פתוחה

טל': 08-8644452 אתר העלון: alonhaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com
 אנו זקוקים עדיין לתרומות - שם חשבון: האיחוד פרשת שבוע מס' חשבון: 111396 סניף: 516 בנק מסד 46